

LACERTA

Ned. vereniging voor herpetologie en terrariumkunde
(40e jaargang no. 5, februari en no. 7, april 1982)

Een echtgenote vertelt

G. Blaauw-Jansen

Ingezonden: september 1981

Een jaar of acht geleden kregen we een pakket met planten uit Zuid-Amerika voor het terrarium. Er zat o.a. een *Tillandsia bulbosa* bij waarin we een nestje ontdekten van snoezige miniaturmiertjes. Nu hadden we al eens eerder een mierennest in een terrarium geïmporteerd via een mooie, knoestige stronk van een wijnstok. Het ging toen om forse mieren, die een tijdlang in het terrarium woonden, maar vervolgens naar de kelder verhuisden. Daar handhaafden ze zich in een bescheiden aantal en ten slotte bleven ze achter toe we verhuisden. En nu hadden we de kans het doen en laten van deze kleine mieren van dichtbij te bestuderen.

Mijn man installeerde de *Tillandsia* dus met nest en al in het terrarium. Het ging goed met de mierenkweek. We konden na niet al te lange tijd een dochterkolonie weggeven aan een belangstellende bioloog, die ze in een kunstnest op het laboratorium wilde houden. Dit echter beviel de miertjes niet. Ze knaagden zich een uitweg en verdwenen helaas met broed en al in het laboratorium. Maar thuis ging het in stijgende lijn. De miertjes vonden voedsel genoeg aan de dode insecten, die natuurlijk altijd te vinden zijn in een terrarium met hagedissen en dergelijke beesten, en ze vermenigvuldigden zich flink. Het was wel een beetje lastig, dat ze ook pas vervelde en uit de pop komende insecten doodden. We konden daardoor geen vliegpoppen in het terrarium strooien, want geen vlieg kreeg de kans om uit de pop te komen. Het was ook wel vervelend, dat de mieren onze pot met meelwormen ontdekten en de zachte exemplaren te lijf gingen. We zetten de meelwormenpot in een schaal met water en dat was dat. Met de wasmottenkweek ging het net zo. Natuurlijk vergaten we nogal eens om water bij te vullen en zodra de kweek droog stond, waren de mieren er weer. Daar vond mijn man een oplossing voor. De kweekpotten kregen poten en de poten werden in bakjes met olie geplaatst. We hadden in die tijd ongeveer negen terraria, allemaal warm en vochtig, allemaal ideale woonoorden voor kleine tropische miertjes. Geleidelijk aan vestigden ze zich dan ook in al deze terraria en hielpen mee aan het opruimen van dode voedseldieren. Aan de echte terrariumbewoners vergrepen ze zich gelukkig nooit. Vervolgens ontdekten ze, dat ook de badkamer vochtig en warm was. In een continue stroom liepen ze er over de muur, kennelijk vanuit een nest achter hout of tegels. Dat werd te bar. Mijn man boorde een rij gaatjes in het hout en spoot er een bus met insecticide in leeg. Dat hielp. Voorlopig. Ongeveer een jaar na import van het eerste nest zaten de mieren overal. We vonden een nest in een fototoestel dat we met mieren en al in de diepvries gestopt hebben. De mieren gingen dood, maar het fototoestel moest in revisie. Een microscoopkist bleek bewoond te zijn, een doosje met vioolhars, starters van TL-buizen. Tape-recorder banden bleken aangevreten te zijn. 's Zomers werden dergelijke voorwerpen in de diepvrieskast gestopt, 's winters konden ze buiten leegvriezen. Zo leefden we in gewapende vrede met onze mieren, altijd bedacht op plotselinge bevolkingsexplosies, tot de warme zomer van 1976 aanbrak.

Eigenlijk hadden we niet erg veel last van de miertjes, die met een *tillandsia* het huis binnengekomen waren en nu het hele huis bewoonden. Afgezien van de bedorven tapes en een nest bidsprinkhanen, die ze na de vervelling vermoord hadden, kwamen hun belangen en de onze zelden in strijd. Ze hielden niet van zoetigheid, wel van eiwitrijk voedsel, maar dat staat meestal onbereikbaar in de koelkast. Soms zaten ze in de custard en dus in de custardvla. Maar in de zomer van 1976 liepen de miertjes in dikke zwarte banen over onze witte muren. De burens kwamen informeren, of wij misschien ook last van kleine miertjes hadden. De etensbak van hun hond zat er vol mee. Bovendien waren we van plan met vakantie te gaan en andere mensen zouden dan ons huis bewonen. Kortom, er moesten maatregelen genomen worden.

We belden de gemeentereiniging: „Mag ik het ongedierte?”. „U spreekt met het ongedierte”. (Je kunt daar ook doorverbonden worden met het grove vuil.) Het „ongedierte” begon de bestrijding door honderden kleine buisjes tegen de muur te plakken, waarin een mengsel van chloordecone (een gif) en iets lekkers zat. De bedoeling was, dat de werksters het lekkers en het gif naar de nesten zouden slepen en daardoor de larven en koninginnen zouden uitroeien. De eerste aanval op de mieren mislukte helemaal, doordat de mieren het lekkers niet lekker vonden. We vonden zelf uit, dat het versgemalen lever met een likje advocaat moest zijn. Opnieuw werden de buisjes geplakt. Daarbij moesten de oude buisjes eerst verzameld worden, omdat chloordecone een zeer bestendig gif is en niet aan controle mag ontsnappen. Deze keer ging het beter. Er verschenen op de mierenpaden nogal wat koninginnen, die helemaal de kluts kwijt waren en gemakkelijk uitgeroeid konden worden. Maar de inhoud van de buisjes was uitgedroogd voordat alle koninginnen dood waren en de mieren herstelden zich min of meer. Inmiddels had een specialist in Londen onze mieren gedetermineerd. Het was *Monomorium floricola*, een unicum voor Nederland.

We begonnen de zaak nu ook van de andere kant aan te pakken. Toen het buiten vroom, vingen we, terrarium na terrarium, de officiële bewoners weg en zetten we het lege terrarium met planten en al buiten. De mieren vroren dood (de planten ook), het terrarium werd opnieuw ingericht en de hagedissen werden terugverhuisd. Vervolgens kwam het schone terrarium op poten in oliebakjes te staan. De snoeren voor de verlichting werden door oliebakjes geleid. Zo'n terrarium bleef dan inderdaad mierenvrij, zolang er niet per ongeluk contact met de muur ontstond via een krant of een potje voedseldieren of iets dergelijks. Bovendien bleef ons grote onverplaatsbare terrarium een onuitputtelijke mierenbron. Met ups en downs hebben de mieren, ondanks voortdurende bestrijding met gif en oliepoten, zich tot dit voorjaar toe weten te handhaven. Toen is het grote terrarium tot op de grond afgebroken en opgeruimd. Daarna hebben we geregeld overal in huis stukjes lever uitgelegd om na te gaan waar de mieren nog voorkwamen. Op die plaatsen werden dan steeds weer buisjes met gif geplakt.

Na maanden hardnekkig volhouden denken we nu, dat de mieren inderdaad uitgestorven zijn. Mocht u ooit planten uit de tropen krijgen of meebrengen, zet ze dan in een grote bak water en laat ze daar tot u ze zeer zorgvuldig op mieren gecontroleerd hebt. Let vooral op de *tillandsia*'s. U kunt op die manier veel ellende voorkomen.

Naschrift redactie

De bestrijding van deze tropische miersoort (*Monomorium floricola* Jerdon) kon niet worden uitgevoerd met de reeds bekende methoden, omdat toepassing van de gewone voor iedereen verkrijgbare insecticiden schadelijke neveneffecten kan veroorzaken voor de

hoofdbewoners van de terraria. De bestrijding moest daarom worden uitgevoerd met chloordecone, een insecticide dat alleen mag worden gebruikt door beroepsmatige toepassers die in het bezit zijn van een Verklaring van geen bezwaar, afgegeven door de Afdeling Bestrijding van Ongedierte.

De eerste bestrijding werd uitgevoerd met rauwe runderleverlokazen waaraan 0,125% chloordecone was toegevoegd. Na enige tijd bleken de aantallen mieren wel afgenomen te zijn, maar een afdoend resultaat werd niet bereikt.

Een tweede bestrijdingsactie werd daarom ondernomen met lever waaraan 0,25% chloordecone was toegevoegd. In een periode van 4½ maand werden acht keer verse lokazen „uitgeplakt”. De laatste mieren werden gesignaleerd 6½ maand na de start van deze actie.

Door de overvloed van voedsel die in de terraria voor de mieren aanwezig is en het feit dat de miersoort *Monomorium floricola* vermoedelijk een grotere dosis chloordecone kan verdragen dan de faraomier (*Monomorium faraonis* L.) werd de bestrijding van deze miersoort zeer bemoeilijkt. De raadgeving die mevrouw Blaauw aan het eind van haar artikel aan de terrariahouders meegeeft om tropische planten goed te controleren wordt daarom door de redactie volledig onderschreven.